

УДК 342

М. В. Коваль

здобувач

кафедри адміністративного та господарського права
Запорізького національного університету**ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ МИТНИХ АДМІНІСТРАЦІЙ
ТА МОЖЛИВОСТІ ЙОГО ЗАСТОСУВАННЯ В УКРАЇНІ**

Налагодження ефективного механізму реалізації державної митної політики та здійснення митної справи в Україні, зважаючи на досить швидку трансформаційну динаміку вказаної сфери та інтеграційні прагнення України, є складним, але напрочуд важливим завданням. Разом із тим, непослідовність та безсистемність здійснюваних перетворень у сфері митної справи України, реалізованих у період 2013–2018 рр., призвели не тільки до розбалансування організаційної структури митниць як безпосередніх суб'єктів здійснення митної справи, а й суттєво ускладнили та деякою мірою обмежили реалізацію очевидних пріоритетів у функціональних повноваженнях національної митної системи. Що в контексті активного інтегрування України в глобальний торговельний простір породжує високі ризики структурної та функціональної стійкості митних органів до сучасних, насамперед, зовнішніх викликів та загроз. Серед факторів, які стали перешкодою на шляху модернізації національної митної сфери – відсутність єдиного комплексного підходу та цілісного бачення напрямків реформування та його кінцевих результатів, механічне перенесення, хаотичне та фрагментоване запозичення кращих світових апробованих практик, відсутність ґрунтовного аналізу проведених перетворень та їх наслідків. Сказане свідчить про нагальність раціоналізації новаторських ініціатив, спрямованих на адаптацію національної митної системи до європейських вимог, а також об'єктивну необхідність адекватного підвищення вимог до якості розбудови такої моделі організації діяльності митних органів, яка, з одного боку, відповідатиме міжнародним зобов'язанням України, а з іншого – буде побудованою з урахуванням особливостей історичного розвитку та національної системи державотворення, пріоритетів державної митної політики та митних інтересів України.

Видається, здійснення компаративного аналізу функціональних моделей митних адміністрацій країн ЄС, з метою визначення їх особливостей та переваг, а також можливостей їх адаптованого використання відкриває широкі можливості для законотворця відносно запозичення апробованого досвіду. У зв'язку із чим вчені та практики повсякчас звертаються до європейського досвіду організації діяльності митних адміністрацій, аналі-

зують моделі організації та управління митними адміністраціями в країнах-учасниках ЄС, що має принципове значення для модернізації концепції удосконалення національної моделі організації митної служби та законодавства України з питань митної справи. Разом із тим, ознайомлення з результатами наукових доробок, яких пов'язано із вивченням європейського досвіду організації та управління митними адміністраціями, засвідчує актуальність, теоретичну та практичну значимість проведеного дослідження.

Ступінь розробленості проблеми. Дослідженню окремих аспектів функціонування митних адміністрацій країн ЄС у різні часи приділяли увагу у своїх наукових пошуках такі вчені: Є.В. Додін, С.І. Доротич, Л.М. Дорофеева, В.Т. Комзюк, Ю.Д. Кунєв, Д.В. Приймаченко, В.В. Ченцов, О.П. Федотов та інші. Разом із тим, в умовах модернізації правової системи ЄС та її елементів, дослідження, спрямовані на виявлення та аналіз основних тенденцій організації діяльності митних адміністрацій країн ЄС, а також співставлення їх із тенденціями формування функціональної моделі національної системи митних органів мають високий рівень наукової новизни, є надзвичайно своєчасними та актуальними.

Мета дослідження полягає у вивченні позитивного європейського досвіду організації діяльності митних адміністрацій, визначенні можливості його імплементації з метою удосконалення вітчизняної організаційної структури та системи митних органів.

Виклад основного матеріалу. Сутнісна характеристика організаційної структури національної митної системи та визначальних засад здійснення митної справи в Україні, ідентифікація системних проблемних аспектів, які на сучасному етапі впливають на ефективність заходів, спрямованих на реалізацію державної митної політики, дозволяють зробити висновок, що зазнавши докорінних змін, митна справа України потрапила у стан глибокої стагнації. Вказане досить негативно впливає не тільки на ефективність забезпечення та реалізації митних інтересів, забезпечення митної безпеки України, захисту внутрішнього ринку та розвитку економіки України, а й на утвердження України у сучасному глобалізаційному світі як надійного та передбачуваного партнера. Очевид-

но, що тільки якісне удосконалення доктринальних положень та їх урахування в процесі чергових трансформаційних змін (нагальність яких продиктована реаліями сьогодення), а також відхід від контексту «прилаштування» національної митної системи під задалегідь «зарезервованій» формат сприятиме побудові найбільш досконалої моделі національної системи митних органів та ефективної функціональної структури митниць, реально орієнтованої на вимоги міжнародно-правових стандартів.

Разом із тим, в контексті пошуку раціональної моделі організації діяльності митної системи України досить корисним може бути ознайомлення із європейським досвідом організації діяльності митних адміністрацій, поглиблене вивчення якого дасть змогу констатувати наявні проблеми національної митної системи, сформулювати межі запозичення та використання такого досвіду в сучасних умовах міжнародних інтеграційних процесів, високої динаміки розвитку внутрішнього і зовнішнього оточень Української держави, а також адаптації законодавства України до вимог Європейського Союзу (далі – ЄС).

Передусім необхідно зазначити, що відповідно до положень Єдиного Митного кодексу ЄС, якого було прийнято у жовтні 2013 року, «митні органи» – це митні адміністрації держав-членів, відповідальні за застосування митного законодавства, та будь-які інші органи, уповноважені відповідно до національного законодавства застосовувати визначене митне законодавство. Таке визначення вказаного поняття зумовлено різноманіттям організаційних форм та внутрішньої структури національних органів, уповноважених на застосування митного законодавства.

При цьому митні органи, передусім, несуть відповідальність за нагляд за міжнародною торгівлею ЄС, таким чином сприяючи добросовісній і відкритій торгівлі, виконанню зовнішніх аспектів внутрішнього ринку, спільної торговельної політики та інших спільних політик ЄС, що мають вплив на торгівлю, а також загальній безпеці ланцюга постачання. Крім того, митні органи повинні вживати заходів, спрямованих, зокрема, на: захист фінансових інтересів ЄС та його держав-членів; захист ЄС від недобросовісної та незаконної торгівлі і, водночас, підтримку законної комерційної діяльності; забезпечення захисту та безпеки ЄС та його резидентів, а також охорону довкілля, якщо необхідно – у тісній співпраці з іншими органами; та підтримання належного балансу між митним контролем і сприянням законній торгівлі [9]. Вважається, за наявності загальних положень щодо завдань митних органів та процедур, застосованих до товарів, переміщуваних на митну територію ЄС або за її межі, Митний кодекс ЄС питання інститу-

ційної організації та функціонування митних адміністрацій залишає на розсуд національного законодавця. Як вказує Л.М. Дорофеева, пов'язано це, насамперед, із специфікою інституційної організації митної справи країн-членів ЄС [10, с. 48], зумовленою національними історичними, культурними, соціальними особливостями та особливостями економічного розвитку, які впливали на характер та темпи еволюції державних механізмів публічного адміністрування.

При цьому, в країнах ЄС спостерігається чимало особливостей та варіацій побудови і функціонування митних служб: від достатньої автономності до повного включення до складу фінансових (фіскальних) відомств. Однак вказане жодною мірою не впливає на якість та ефективність застосування митного законодавства, а також процедур, застосованих до товарів, переміщуваних на митну територію ЄС або за її межі.

Так, значимим для вітчизняного законодавця може стати досвід інституційної організації митної справи Федеративної Республіки Німеччина, де діяльність митної адміністрації координується Федеральним міністерством фінансів. Поряд із цим, Генеральне митне управління (Generalzollverwaltung), що знаходиться в м. Бонна, відповідає за оперативне управління митними адміністраціями та у своїй структурі має дев'ять національних дирекцій (дві центральні та сім спеціалізованих), які координують роботу митниць та здійснюють правовий та технічний нагляд за діяльністю митних органів на місцевому рівні, оперативний штаб, уповноваженого з питань служби та уповноваженого з питань захисту інформації.

Досліджуючи функціональні повноваження центральних національних дирекцій Генерального митного управління, необхідно вказати, що:

І дирекція відповідає за: контроль кадрової сфери Генерального митного управління (заходи з підбору персоналу, процедури підбору персоналу, питання розвитку персоналу, розроблення законодавства про кар'єру, просування по службі, питання закону про рівність та інші загальні завдання, такі як аудит роботи та сім'ї, а також справи інвалідів та управління здоров'ям) та підтримку місцевих митних адміністрацій у кадрових питаннях; управління організаційними питаннями Генерального митного управління (управління роботою, а також питання оцінки персоналу, контролю, планування ресурсів, управління інформацією та знаннями, структурний розвиток тощо) та підтримку місцевих митних адміністрацій в організаційних питаннях; правовий та технічний нагляд щодо кадрового та організаційного забезпечення місцевих митних адміністрацій; забезпечення безпеки митних морських складів на федеральному рівні;

II дирекція контролює бюджетні питання, виконує завдання щодо IT-забезпечення, технічного обслуговування, охорони праці, охорони здоров'я, а також захисту від радіації.

Дирекції III–IX Генерального митного управління є спеціалізованими та відповідають за централізоване управління ввіреними напрямками митної діяльності: III дирекція – забезпечення виконання митного контролю та оформлення; IV дирекція – питання адміністрування митних платежів; V дирекція – забезпечення дотримання умов митних режимів суб'єктами та провадження у разі їх порушення; VI дирекція – контроль дотримання суб'єктами, які здійснюють зовнішньоекономічну діяльність, норм особливої частини європейського митного права щодо переміщення товарів, обмежень і заборон такого переміщення; VII дирекція – контроль за нелегальною трудовою діяльністю, а також управління ризиками у вказаній сфері; VIII дирекція є кримінальною митною службою, діяльність якої спрямовано на розслідування злочинів у митній сфері, їх протидію, координацію діяльності оперативно-розшукових митних управлінь та контроль за розслідуваннями злочинів, що їм підслідні, управління ризиками з метою визначення форм та обсягів митного контролю, проведення аналізу та оцінки митних ризиків тощо; дирекція IX є центральним освітньо-науковим центром, по всій країні має понад 20 офісів та навчальних центрів, діяльність яких спрямовано на підготовку фахівців митної справи, підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації працівників митної служби, навчання для кінологів та собак, науково-дослідну роботу тощо [8].

На місцевому рівні оперативні обов'язки виконують 41 митна адміністрація (Hauptzoll mter) з підпорядкованими 252 митницями (Zoll mtern), а також 8 відділів митного розслідування (Zollfahndungs mter).

Слід зазначити, що відділи митного розслідування знаходяться в Берліні, Дрездені, Ессені, Франкфурті-на-Майні, Гамбурзі, Ганновері, Мюнхені та Штутгарті, є місцевими митними адміністраціями та несуть відповідальність за розслідування кримінальних й адміністративних правопорушень з метою притягнення винних осіб до відповідальності. Основними напрямками їх слідчої діяльності є незаконне переміщення сигарет та наркотиків, піратство товарів, а також правопорушення у сфері митного та зовнішньоторговельного законодавства [7].

Видається, митна система, яка функціонує на теперішній час у Федеративній Республіці Німеччина, дає змогу не тільки забезпечити національні митні інтереси та національну безпеку, а й ефективно сприяє захисту зовнішньоекономічних інтересів ЄС.

Особливості організаційно-функціонального устрою митної адміністрації Великобританії полягають у тому, що самостійної та єдиної митної служби у цій країні немає, а функції митних адміністрацій виконують дві інституції, діяльність яких спрямовано у двох різних напрямках: фіскальному та правоохоронному [14, с. 93]. Разом із тим, інтеграція податкової та митної служб в Об'єднаному Королівстві вважається однією з найуспішніших фіскальних реформ у світовій практиці [11, с. 5; 12].

Так, Департамент митниць та акцизів Великобританії створено Актом парламенту у 2005 році як «неміністерський» департамент британського уряду, що акумулював фіскальну, правоохоронну, контрольно-організаційну та міжнародно-комунікативну функції. Безпосереднє керівництво Департаментом митниць та акцизів Великобританії здійснює голова, якого призначає Королева Великобританії [10, с. 164]. Основними керівними органами, які відповідають за переміщення товарів та транспортних засобів, а також громадян через державний кордон Великої Британії, є Управління митних та акцизних зборів Її Величності та Прикордонне агентство. При цьому, як вказує В.В. Ченцов, вони є неурядовими установами (центральними відомствами), їх глави не належать до складу уряду, а є професійними урядовцями вищого рангу [14, с. 91].

Необхідно зазначити, що у 2008 р. Управління митних та акцизних зборів Її Величності запровадило нову структуру адміністрування: за ефективного управління відповідає Рада директорів, а за реалізацію віддаленої стратегії – комітет на чолі з головним виконавчим директором.

Управління митних та акцизних зборів Її Величності має у своєму складі декілька оперативних груп, яких очолює генеральний директор [3], та які приймають рішення в межах діяльності Ради та виконавчого комітету.

Як показує практика, організаційно-функціональний устрій митної адміністрації Великобританії в якості інтегрованого податково-митного відомства сприяв досягненню балансу вимог повноти збору платежів, захисту суспільства, співробітництва в країні та на міжнародному рівні. Однак організаційно-технічні перетворення, спрямовані на його модернізацію, тривають і досі. Відтак, вказаний досвід повинен бути опрацьованим у процесі подальшої трансформації національної митної адміністрації з метою взяття за основу кращих світових практик і застосування їх у вітчизняних реаліях. Адже необґрунтоване запровадження та копіювання Британської моделі податково-митної інтеграції, без врахування національних особливостей та специфіки національної системи державотворення, а також пріоритетів державної митної політики та митних ін-

тересів України, вже призвело на теперішній час до потенційних конфліктів та втрат у сфері митної справи України.

Говорячи про досвід діяльності митної адміністрації Люксембургу, необхідно сказати, Агентство митного та акцизного зборів є одним із трьох податкових адміністрацій Люксембургу [4] та перебуває у віданні Міністерства фінансів [6]. Разом із тим, структура Агентства митного та акцизного зборів Люксембургу представлена дворівневою організацією: Центральне управління та митні установи (які мають територіальну юрисдикцію). При цьому, в структурі Центрального управління утворено департамент митної справи та акцизів, відділ загальних питань, відділ національного та міжнародного співробітництва, відділ податків та мит ЄС, технічний відділ інформації та комунікацій. Крім того, функціонує ряд профільних інспекцій: аудиту та бухгалтерського обліку, контролю за наркотичними та психотропними речовинами, IT-підтримки, операції з безпеки тощо [2].

Територіальні підрозділи (митні установи) Агентства митного та акцизного зборів Люксембургу включають: офіс митних та акцизних зборів «Люксембург-аеропорт», офіс митних та акцизних зборів «Беттембург», митний офіс «Люксембург-Хауальд», митний офіс «Ест Гревенмахер», митний офіс «Норд Дікірх», Центральне бюро [5].

Видається, митна адміністрація Люксембургу як елемент системи митних адміністрацій країн ЄС, з урахуванням специфіки організації її діяльності, ефективно забезпечує контроль за переміщенням товарів та транспортних засобів, а також громадян на митну територію ЄС та за її межі, виступає гарантом відповідності споживчих товарів загальноприйнятим вимогам країн-членів ЄС.

У Бельгії безпосереднє здійснення митної справи покладається на Головне управління митниць та акцизів. Сучасна місія митної служба Бельгії, передусім, полягає у захисті суспільства, сприянні розвитку міжнародної торгівлі через управління зовнішніми кордонами та забезпечення безпеки ланцюга постачань товарів. Серед основних завдань митних органів Бельгії: забезпечення безпеки громадян; захист фінансових інтересів ЄС та держав-членів у ході здійснення контролю за нарахуванням та сплатою імпорتنих мит, акцизів та ПДВ на продукцію, що ввозиться; захист суспільства від неякісної продукції, недобросовісної торгівлі та сприяти законній економічній діяльності; підвищення конкурентоздатності європейського бізнесу із використанням сучасних методів, заснованих на інформаційних технологіях. Виконання ж вказаних завдань вимагає від митних органів налагодження взаємодії з національними та міжнародними митними адміністраціями та правоохоронними органами, насамперед, щодо протидії шахрайству, організованою злочинністю і терориз-

мом. Проте Митна адміністрація Бельгії покликана не тільки виконувати фіскальну функцію, а й бере участь у здійсненні митної політики, економічної політики економічного союзу Бенілюкс та ЄС.

Слід також вказати, що на території країни митні органи Бельгії виконують функції податкових служб щодо контролю за переміщенням товарів і транспортних засобів (у частині сплати ПДВ).

Як зазначають дослідники, як і більшість країн ЄС, структура митного регулювання в Бельгії має два рівні: загальноєвропейський та державний. На загальноєвропейському рівні на Бельгію, як і на інших членів ЄС, поширюється європейське законодавство, у тому числі Митний кодекс ЄС та інші нормативно-правові акти Європейського Співтовариства.

Разом із тим, у структурі Головного управління митниць та акцизів функціонує ряд міжнародних митних аташе, акредитованих при посольствах Бельгії в п'яти країнах БРИКС: Бразилії, Російської Федерації, Китаю та Південноафриканської республіки. Митні аташе володіють всією інформацією щодо діяльності уповноважених економічних операторів, митних органів, перевізників та власників суден, професійних об'єднань, надання адміністративних послуг [10, с. 154–155].

У ході реалізації основних завдань щодо виконання фіскальних зобов'язань, митні органи забезпечують дотримання балансу законних прав і свобод осіб та покладених на них обов'язків. Разом із тим, цікавими є результати дослідження Л.М. Дорофєєвої, яка стверджує, що досить корисним може стати досвід Бельгії щодо інформування громадян, забезпечення прозорості діяльності та належного консультування з митних питань. Адже Головне управління митниць та акцизів розробило та систематично оновлює програмне забезпечення «Бельгійська митниця» для мобільних телефонів, яке пропонує всім охочим завантажити його безкоштовно. Завдяки сучасним інформаційним технологіям можна знайти відповіді практично на всі питання, що виникають у подорожуючих громадян при переміщенні через кордон товарів, подарунків, валюти, культурних цінностей, живих тварин тощо. Тут же міститься довідкова інформація щодо контролюючих служб [10, с. 155].

Цікавим для вітчизняного правового простору може стати досвід Болгарії, в якій структуру митної адміністрації, чисельність її персоналу в цілому та в Центральному митному управлінні, яке є керівною ланкою системи митних органів, за пропозицією Міністра фінансів встановлює Уряд Болгарії. Загальне керівництво і контроль за митними органами здійснює Міністерство фінансів.

Отже, Митне агентство Болгарії є централізованою адміністративною структурою Міністерства фінансів, функціонує як юридична особа та утримується за рахунок бюджетних

коштів та надходжень. Митне агентство структуровано як Центральне митне управління та територіальні управління (ТД Тракийська, ТД Югозападна, ТД Дунавська, ТД Северна морська, ТД Южна морська).

Адміністрація Центрального митного управління Агентства є організованою у 5 головних управліннях, Генеральному управлінні з питань митної розвідки та розслідувань, Генеральному управлінні інформаційних систем та аналітичної діяльності та 3 дирекціях, Спеціалізованому управлінні, Інспекторії та підрозділі внутрішнього аудиту.

Загальна чисельність персоналу Агентства – 3362, з яких 1304 призначені в Центральне митне управління (включаючи регіональні підрозділи Генеральних директоратів).

Генеральні дирекції та управління Центрального митного управління в межах своєї компетенції аналізують, прогнозують та пропонують рішення та заходи щодо рівного застосування законодавства ЄС та національного законодавства з метою збільшення бюджетних надходжень, гарантування безпеки та безпеки громадян, захисту фінансових інтересів ЄС та національних фінансових інтересів, захисту від недобросовісної та незаконної торгівлі та полегшення законної торгівлі.

Генеральні дирекції, центральні митні управління та територіальні управління в межах своєї компетенції: аналізують дані, умови, фактори та механізми, що визначають успішне здійснення політики Агентства, та рекомендують заходи щодо її ефективної реалізації; аналізують отриману інформацію у відповідній структурі, формулюючи ризики, встановлюючи правила та пропонуючи рішення для ефективної реалізації політики Агентства.

Генеральні дирекції та управління спеціалізованої адміністрації Центрального митного управління в межах своєї компетенції беруть участь в обміні даними та інформацією шляхом адміністративного співробітництва на національному та міжнародному рівні.

Митні дирекції та центральні митні дирекції в межах своєї компетенції беруть участь у розробці бізнес-моделей інформаційних систем митного управління [13].

Однією із репрезентативних європейських держав є Франція, в якій митною адміністрацією є Генеральна дирекція з митних питань та непрямого оподаткування, очолювана Генеральним директором. Слід вказати, що за типом митна адміністрація Франції є саме митним органом, який засвідчує домінування митних функцій. Організаційно митну адміністрацію Франції сформовано із Генеральної адміністрації, якій підпорядковуються 12 міжрегіональних управлінь та 7 національних департаментів. Генеральна адміністрація, яка розташована у м. Монтрей, складається

із 6 управлінь та статистичного відділу, а також відділів міжнародних відносин, комунікацій та управлінського контролю [1]. За функціональним же принципом митна адміністрація Франції складається із 7 національних департаментів: управління національного митного судового обслуговування; національного управління митних інвестицій та інформації; національного управління набору персоналу та професійного навчання; національного управління статистики та міжнародної торгівлі; митного інформаційно-технологічного центру; відділу спільних лабораторій та національного митного музею [1].

Слід вказати, що територіально митна адміністрація Франції є утвореною із 12 міжрегіональних управлінь, яким підпорядковано 42 регіональні управління та 4 регіональних управління берегової охорони. Разом із тим, до кожного міжрегіонального управління входить від 2 до 6 регіональних управлінь. При цьому кожне регіональне управління складається у середньому із 3 підрозділів. Над виконанням покладених на митну адміністрацію Франції завдань працюють близько 17 тисяч працівників. Загалом, митна адміністрація Франції складається із приблизно 200 митних постів та 270 пунктів спостереження у повітрі, на землі та на морі [1].

У Франції митна адміністрація позиціонується як орган, який регулює міжнародну торгівлю, сприяє збільшенню обсягів зовнішньоторговельних операцій, спрощенню процедур їх оформлення та забезпечує національну безпеку. Ключовою місією функціонування французької митниці є сприяння безпечній торгівлі на міжнародному рівні, всередині держави та в межах ЄС. Для втілення ж місії встановлено ключові напрями роботи митниці Франції, які передбачають реалізацію таких комплексних завдань: 1) забезпечення економічної конкурентоспроможності суб'єктів господарювання шляхом сприяння зовнішньоторговельним операціям, які реалізуються законними шляхами; 2) боротьба із шахрайством та захист держави та її громадян від торгівлі забороненими і небезпечними товарами; 3) забезпечення справедливого та об'єктивного оподаткування зовнішньоекономічних операцій з урахуванням європейських норм; 4) розвиток кадрового забезпечення; 5) розвиток матеріального забезпечення.

Показово, що весь персонал митної адміністрації Франції узагальнено поділяється на дві категорії: «працівники, які реалізують комерційні операції, та загальна адміністрація» (складає близько 50 % усього персоналу) та «інспектори» (приблизно 45 % усього персоналу).

Що стосується матеріального забезпечення, то слід вказати: митницю Франції оснащено прогресивними основними засобами. Так, на сухопутній

частині митники мають у розпорядженні власний автопарк, який складається із автомобілів, мотоциклів та мобільних сканерів-вантажівок; для морської частини митники використовують флоти суден у всіх прибережних водах; для повітряної частини застосовуються двохмоторні літаки та гелікоптери прогресивного типу [1].

Не можна не відзначити і те, що відповідно до міжнародного рейтингу «Doing Business 2017» за параметром «Міжнародна торгівля» Франція посіла 1 місце. Разом із тим, майже 90 % користувачів задоволені послугами французької митниці, що дозволяє з упевненістю констатувати той факт, що митна система Франції, передусім, функціонує для задоволення потреб суб'єктів господарювання та підтримання бізнесу в державі, сприяння зовнішньоекономічній діяльності французьких підприємств, спрощення процедур міжнародної торгівлі та є однією із найефективніших моделей організації й управління митними адміністраціями у світі. А тому саме досвід Франції може послужити ефективним та перспективним орієнтиром запланованих трансформаційних процесів інституційної структури митної системи України.

Висновки. Отже, проведений аналіз свідчить про відносно розрізнений підхід щодо побудови системи митних адміністрацій країн-членів ЄС. Разом із тим, вказане жодним чином не впливає на ефективність гармонізації та спрощення митних процедур, уніфікацію принципів і методів регулювання зовнішньої торгівлі, у тому числі, інструментально-технологічних характеристик діяльності митних адміністрацій як структур, що безпосередньо реалізують митну політику своїх держав. Разом із тим, вивчення досвіду організації митних адміністрацій країн ЄС надає Україні, зважаючи на її прагнення та ініціативи, можливості інтегрування їх позитивних напрацювань у вітчизняну практику організації митної сфери, яка вимагає не ситуативних або політичних рішень, а виважених і науково обґрунтованих підходів. У зв'язку із чим удосконалення інституційної системи та структури національних митних органів повинно відбуватися шляхом подальшого запозичення відповідних положень із законодавства інших країн та впровадження найкращих світових апробованих практик, однак виключно з урахуванням сильних і слабких сторін кожної із моделей організації митних адміністрацій країн ЄС, диференційовано і конкретно, а також зважаючи на здобутки юридичної науки та, зокрема, адміністративного права, які стосуються ідентифікації ключових проблеми та переваг національної митної системи, аналізу фундаментальних факторів впливу, а також науково-обґрунтованих та системних пропозицій щодо здійснюваного реформування.

Література

1. A brief introduction to French Customs / Infos Douane Service. URL: [http://www.douane.gouv.fr/Portals/0/fichiers/information/publication-douane/langues-etrangeres/french-customs-\(en\).pdf](http://www.douane.gouv.fr/Portals/0/fichiers/information/publication-douane/langues-etrangeres/french-customs-(en).pdf).
2. Bureaux. URL: <https://douanes.public.lu/fr/acteur/bureaux.html>.
3. Commissioners. URL : <http://www.hmrc.gov.uk/governance/commissioners.htm>.
4. Customs and Excise Agency. URL : <https://do.gouvernement.lu/en.html>.
5. Customs and Excise Agency. URL : <https://do.gouvernement.lu/en/annuaire.html>.
6. Customs and Excise Agency. URL : <https://logistics.public.lu/en/formalities-procedures/agencies/customs-excise-ad.html>.
7. Örtliche Behörden. URL: https://www.zoll.de/DE/Der-Zoll/Struktur/Oertliche-Behoerden/oertliche_behoerden_node.html.
8. Struktur der Zollverwaltung. URL: https://www.zoll.de/DE/Der-Zoll/Struktur/struktur_node.html.
9. Verordnung (EU) Nr. 952/2013 des Europäischen Parlaments und des Rates vom 9. Oktober 2013 zur Festlegung des Zollkodex der Union. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1575250332204&uri=CELEX:32013R0952>.
10. Дорофеева Л.М. Реформування митних органів України в умовах євроінтеграції : монографія. Ужгород : Гельветика, 2017. 443 с.
11. Козьрин А.Н. Интеграционные процессы в ЕВРАЗЭС: новое в правовом регулировании публичных финансов. *Финансовое право*. 2013. № 10. С. 2–7.
12. Кушнарев І. Британський «спенарій» модернізації податкової та митної служб в Україні. URL : <http://blogs.korrespondent.net/blog/users/3220509-brytanskyi-stsenarii-modernizatsii-podatkovoi-ta-mytnoi-sluzhb-v-ukraini>.
13. Митне агентство URL : <https://customs.bg/wps/portal/agency/about-us>.
14. Ченцов В.В. Митні адміністрації (служби) в системі державного управління Європейського союзу. Досвід Великобританії. *Вісник Академії митної служби України. Серія: «Державне управління»*. 2015. № 1. С. 89–95.

Анотація

Коваль М. В. Європейський досвід організації діяльності митних адміністрацій та можливості його застосування в Україні. – Стаття.

Статтю присвячено дослідженню європейського досвіду організації діяльності митних адміністрацій. На основі теоретичних та практичних досліджень нормативно-правової бази, наукових доробок вітчизняних вчених зроблено висновок про те, що за наявності загальних положень щодо завдань митних органів та процедур, застосованих до товарів, переміщуваних на митну територію ЄС або за її межі, питання інституційної організації та функціонування митних адміністрацій Митний кодекс ЄС залишає на розсуд національного законодавця. Встановлено, що відносно розрізнений підхід щодо побудови системи митних адміністрацій жодним чином не впливає на ефективність гармонізації та спрощення митних процедур, уніфікацію принципів і методів регулювання зовнішньої торгівлі, у тому числі, інструментально-технологічних характеристик діяльності митних адміністрацій як структур, що безпосередньо реалізують митну політику своїх держав.

Обґрунтовано необхідність удосконалення національної митної системи шляхом подальшого впровадження найкращих світових практик, апробованих на теперішній час, однак виключно на підставі виважених та науково обґрунтованих підходів.

Ключові слова: Європейський Союз, інституційна організація, митна адміністрація, митна справа, митниця, митні органи, функціонування митних органів.

Аннотація

Коваль Н. В. Европейский опыт организации деятельности таможенных администраций и возможности его применения в Украине. – Статья.

Статья посвящена исследованию европейского опыта организации деятельности таможенных администраций. На основе теоретических и практических исследований нормативно-правовой базы, научных разработок отечественных ученых сделан вывод о том, что при наличии общих положений относительно задач таможенных органов и процедур, применяемых к товарам, перемещаемым на таможенную территорию ЕС или за ее пределы, вопрос институциональной организации и функционирования таможенных администраций Таможенный кодекс ЕС оставляет на усмотрение национального законодателя. Установлено, что относительно разрозненный подход к построению системы таможенных администраций не влияет на эффективность гармонизации и упрощения таможенных процедур, унификации принципов и методов регулирования внешней торговли, в том числе, инструментально-технологических характеристик деятельности таможенных администраций как структур, непосредственно реализующих таможенную политику своих государств.

Обоснована необходимость совершенствования национальной таможенной системы путем дальнейшего внедрения лучших мировых практик, апроби-

рованных в настоящее время, однако исключительно на основании взвешенных и научно обоснованных подходов.

Ключевые слова: Европейский Союз, институциональная организация, таможенная администрация, таможенное дело, таможня, таможенные органы, функционирование таможенных органов.

Summary

Koval M. V. European experience of management of the customs administrations and its applicability in Ukraine. – Article.

The article is devoted to the study of European experience in the management of customs administrations. Based on the theoretical and practical research of the legal framework, scientific contributions of domestic scholars, it is concluded that in the case of availability of general provisions on the tasks of customs agencies and procedures applying to the goods moved to the EU customs border or outside, the Union Customs Code leaves the issues of institutional organization and customs administrations functioning to the discretion of the national legislation. It is established that relatively miscellaneous approach to the building a customs administration system in no way affects the efficiency of harmonization and simplification of customs procedures, the unification of principles and methods of regulation of foreign trade, including the instrumental and technological characteristics of the customs administrations as structures directly implementing the customs policy of their countries.

It is substantiated the need to improve the national customs system through further introducing the best practices tested for the present, however, exclusively on the grounds of substantiated approaches.

Key words: European Union, institutional organisation, customs administration, customs affairs, customs, customs agencies, customs agencies functioning.